

1. uzdevums (5 punkti).

Atrodī norādītajam laikam atbilstošo Latvijas vēstures notikumu un ieraksti tabulā pareizās atbildes burtu! (Notikumu ir vairāk.)

Gads	Burts	Latvijas vēstures notikums
1 1583		A baznīcu demonstrācijas
2 1721		B Autīnes latgaļu sacelšanās pret Zobenbrāļu ordeni
3 1905		C Livonijas kara beigas, poļu kundzības sākums Latvijas teritorijā
4 1919		D Baltijas tautu protesta akcija „Baltijas ceļš”
5 1989		E atklāj Brīvības pieminekli Rīgā
		F Brīvības cīņas (Neatkarības karš)
		G Nīstades miera rezultātā Vidzeme tiek inkorporēta Krievijas sastāvā

2. uzdevums (5 punkti).

Atrodī, kurš pasaules vēstures notikums (process) ietekmējis vēstures notikumu (procesu) Latvijā, un ieraksti tabulā pareizās atbildes burtu! (Latvijas vēstures notikumu ir vairāk.)

Pasaules vēstures notikums (process)	Burts	Latvijas vēstures notikums (process)
1 Polijas–Lietuvas pirmā dalīšana		A nacionālkomunistu darbība
2 Nacionālisma ideju izplatīšanās Rietumeiropā		B Durbes kauja
3 Pirmais pasaules karš		C Latviešu strēlnieku pulku dibināšana
4 Molotova–Ribentropa pakts		D Latvijas iestāšanās NATO
5 Ņ. Hruščova „atkusnis” PSRS		E Latgales iekļaušana Krievijas impērijā
		F Rīgas Latviešu biedrības dibināšana
		G PSRS okupē Latvijas Republiku

3. uzdevums (5 punkti).

Atrodī norādītajam laikam atbilstošo pasaules vēstures notikumu (procesu) un ieraksti tabulā pareizās atbildes burtu! (Notikumu, procesu ir vairāk.)

Gads	Burts	Pasaules vēstures notikums
1 843		A Kristofors Kolumbs sasniedz Ameriku
2 1492		B vācu valstu apvienošana
3 1776		C Čatalhjukas nocietinātā apmetne
4 1871		D Karību (Kubas) krīze
5 1938		E Džeims Vats izgudro tvaika mašīnu
		F Minhenes vienošanās
		G Verdenas līgums, Franku valsts sadalīšana

4. uzdevums (5 punkti).**Atrodi katram skaidrojumam atbilstošo jēdzienu!**

1 Valstisks veidojums Senajā Grieķijā, kurā ietilpa pilsēta un apkārtējie lauki

- A** impērija   **B** karaliste   **C** hercogiste   **D** polisa

2 Zemnieku piespiedu darbs muižā viduslaikos un jaunajos laikos

- A** nodevas   **B** galvasnauda   **C** kļaušas   **D** desmitā tiesa

3 Muižu atdošana valstij 17. gs. zviedru Vidzemē

- A** muižu redukcija   **B** muižu inventarizācija
C muižu denacionalizācija   **D** muižu nacionalizācija

4 Atbrīvošanās no baznīcas ietekmes sabiedriskajā dzīvē, baznīcas atdalīšana no valsts

- A** ateisms   **B** spekulācija   **C** sekularizācija   **D** suverenitāte

5 Brīvprātīga sadarbošanās ar okupācijas režīmu

- A** kolonizācija   **B** korupcija   **C** konfrontācija   **D** kolaboracionisms

5. uzdevums (5 punkti).**Atrodi katram raksturojumam atbilstošo atbildi!**

1 Valsts cietums Parīzē, kuru 1789. gadā kā karaļa varas un vecā režīma simbolu ieņēma sacēlusies tauta

- A** Bastīlija   **B** Luvra   **C** Versaļa   **D** Senžermēna

2 Eiropas monarhu un diplomātu kongress, kas sanāca pēc Napoleona sagrauves

- A** Krēvas ūnija   **B** Vīnes kongress   **C** Versaļas kongress   **D** Minhenes vienošanās

3 1943. gadā nelegāli izveidota nacionālās pretestības organizācija nacistu okupētajā Latvijā, kuras mērķis bija atjaunot Latvijas Republiku

- A** Latvijas Centrālā padome (LCP)   **B** Latvijas Nacionālās neatkarības kustība (LNNK)
C Pilsoņu kongress (PK)   **D** Latvijas Tautas fronte (LTF)

4 Pēdējais Livonijas ordeņa mestrs, pirmais Kurzemes un Zemgales hercogs

- A** bīskaps Alberts   **B** Jēkabs Ketlers   **C** Gothards Ketlers   **D** Pēteris Bīrons

5 Latvijas politiķis, diplomāts, pirmais Latvijas Republikas ārlietu ministrs, vēlāk – ministru prezidents

- A** Zigfrīds Anna Meierovics
B Kārlis Ulmanis
C Vilhelms Munters
D Jānis Čakste

6. uzdevums (4 punkti).

Tabulā, ievelkot X, norādi, kuri procesi vai notikumi bija Pirmā pasaules kara cēloņi (C) un kuri – sekas (S)!

Procesi vai notikumi	C	S
1 Versaļas sistēmas izveide		
2 Tautu Savienības izveide		
3 militārisma kults		
4 Igaunijas Republikas proklamēšana		

7. uzdevums (8 punkti).

Rūpīgi izlasi tekstu!

1945. gadā beidzās **1**. Eiropa tika sašķelta: Austrumeiropu pakļāva **2**, liedzot tai demokrātisku attīstību, bet ar Rietumeiropas valstīm cieši sadarbojās **3**, lai saglabātu demokrātiskās vērtības un brīvā tirgus ekonomiku. Rezultātā izveidojās divi bloki, kuros galvenā loma bija divām lielvalstīm – **2** un **3**. Tā sākās **4**. Tā laikā **2** un **3** sāka veidot sarežģītu savienību sistēmu. 1949. gadā **3** izveidoja militāru savstarpējās palīdzības aliansi **5**. 1955. gadā kā atbildes reakciju **2** noslēdza **6** – vienošanos par militāras savienības izveidi Austrumeiropā. Šajā periodā runāja, ka ir izveidojusies simboliska robeža starp kapitālistiskajiem Rietumiem un komunistiskajiem Austrumiem, kuru dēvēja par **7**. Par **4** simbolu kļuva 1961. gadā vienas nakts laikā uzceltais **8**. Ar **8** nojaukšanu 1989. gadā sākās komunistiskās sistēmas sabrukums un **4** beigas.

Kuriem burtiem jābūt ciparu 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 vietā? Izvēlies pareizo atbildi!

1 A Balkānu karš B Pirmais pasaules karš C Otrais pasaules karš D „aukstais karš”	2 A Skandināvija B PSRS C ASV D Balkāni	3 A Japāna B Indija C PSRS D ASV
4 A Balkānu karš B Pirmais pasaules karš C Otrais pasaules karš D „aukstais karš”	5 A NATO B EDSO C EEA D OPEC	6 A Helsinku vienošanās B SEEP C ANO D Varšavas līgums
7 A demarkācijas līnija B „dzelzs priekšgars” C Monro doktrīna D Svētā savienība	8 A Ķīnas mūris B Vecrīgas mūris C Berlīnes mūris D Maskavas mūris	

8. uzdevums (5 punkti).**Izlasi vēstures avotu fragmentus un atrodi katram pareizās atbildes burtu!**

1 Kurā valstī tapis šis senākais rakstītais likumu krājums?

Ja celtnieks uzcēlis namu cilvēkam un savu darbu veicis pavisā, bet nams, ko viņš uzcēlis, sabrucis un nogalinājis nama īpašnieku, [tad] šis celtnieks jāsoda ar nāvi.

(Hammurapi likumi)

- A Akada
- B Babilonija
- C Jūdeja
- D Ēģipte

2 Kādu procesu ievadīja šis dokuments?

Katrs kristīgs cilvēks, kas patiesi nožēlo savus grēkus, iegūst pilnīgu soda vai vainas piedošanu, kas viņam pienākas arī bez grēku atlaides zīmes.

(Mārtiņa Lutera 95 tēzes)

- A krusta kari
- B regress
- C renesanse
- D reformācija

3 Kurā laika periodā bija aktuāla šāda ideja?

Lai pastāvošās saimnieciskās iekārtas ietvaros apturētu strādnieku šķiras dzīves līmeņa pazemināšanos un pieaugušo grimšanu nabadzībā, ir jārealizē aptveroša un godīga strādnieku aizsardzības likumdošana (darba laika saīsināšana, bērnu darba ierobežošana).

(Austrijas sociāldemokrātu kongresa rezolūcija)

- A 18. gs. sākums
- B 19. gs. beigas
- C 20. gs. beigas
- D mūsdienas

4 Kādu notikumu apraksta Vāclavs Havels?

Tomēr pēc 1968. gada janvārī notikušajām izmaiņām [..] ikviens bija ietekmējies un sajūsmā par notiekošo. Pēkšņi jūs varat brīvi elpot, cilvēki var brīvi sadarboties, bailes ir pazudušas, tabu atmesti, par sociālajiem konfliktiem var brīvi runāt.

- A „Prāgas pavasaris”
- B „oranžā revolūcija”
- C „dziesmotā revolūcija”
- D „tulpju revolūcija”

5 Kāda dokumenta fragments tas ir?

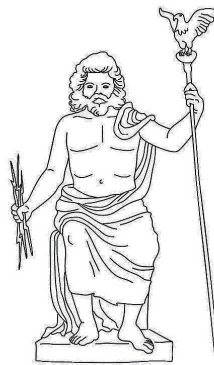
Atjaunot Satversmes sapulces 1922. gada 15. februārī pieņemtās Latvijas Republikas Satversmes darbību visā Latvijas teritorijā.

- A LPSR Konstitūcija
- B LR Satversme
- C Deklarācija par LR neatkarības atjaunošanu
- D LR Civillikums

9. uzdevums (8 punkti).**Kas parādīts attēlos un kartoshēmās? Izvēlies pareizās atbildes burtu un apvelc to!**

1. Kāda valdnieka varas simboli attēloti?

- A karaļa
- B imperatora
- C faraona
- D sultāna

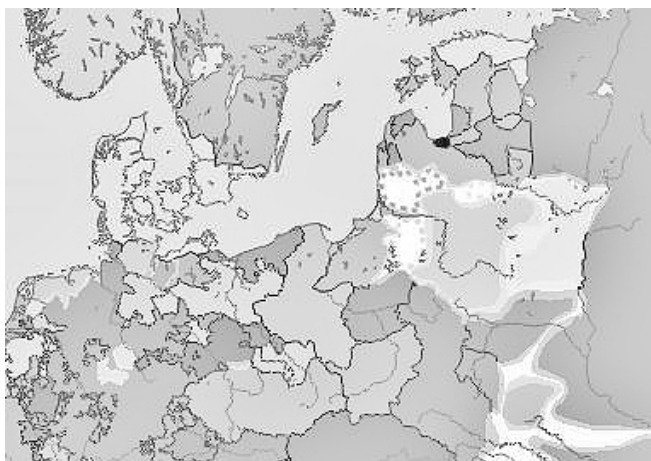
2. Kuras reliģijas simbols attēlots?

- A kristietības
- B jūdaisma
- C hinduisma
- D sengrieķu reliģijas

3. Kādas jauniešu organizācijas pārstāvji attēloti?

- A skautu
- B mazpulcēnu
- C pionieru
- D jaunsargu

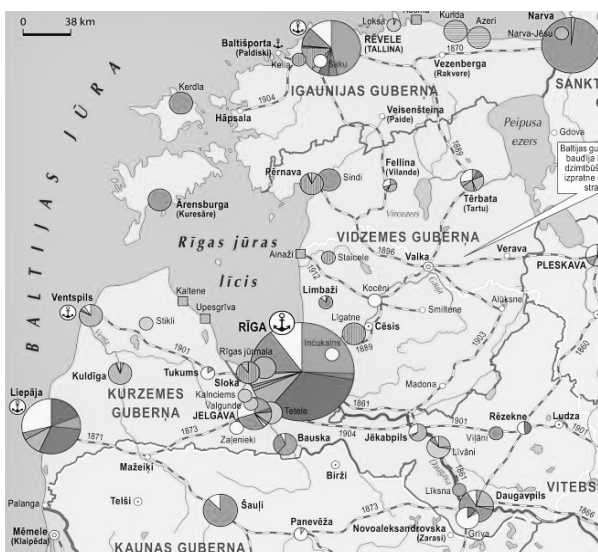

4. Kāda laika perioda politiskā karte attēlota?

- A ap 500 gadu
- B ap 1300 gadu
- C ap 1800 gadu
- D ap 1900 gadu

5. Latvijas teritorija šajā periodā ietilpa

- A Livonijā
- B Kurzemes hercogistē un Pārdaugavas hercogistē
- C Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā
- D Latvijas Republikā

6. Kurš laika periods attēlots kartē?

- A 15. gs. vidus
- B 17. gs. sākums
- C 19. gs. beigas
- D 20. gs. vidus

7. Kāds process parādīts kartē?

- A rūpniecības attīstība
- B lauksaimniecības attīstība
- C mežu platību apsaimniekošana
- D augstskolu attīstība

8. Kā sauca procesu, kas parādīts kartē?

- A naturalizācija
- B industrializācija
- C domestikācija
- D emigrācija

**EKSĀMENS LATVIJAS UN PASAULES
VĒSTURĒ
12. KLASEI
2016
SKOLĒNA DARBA LAPA
2. daļa**

KODS

										-				V	E	S
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Rūpīgi iepazīsties ar uzdevumiem skolēna darba lapā un informācijas avotiem tekstu lapā! Izpildi uzdevumus! Ja nepieciešams, veic atzīmes tekstu lapā!

1. Uzraksti, par kuru Latvijas vēstures periodu stāsta informācijas avoti B, C, D, E, F, G, H, I, J! (1 punkts)

---

2. Uzraksti divus cēloņus, kāpēc šī vēstures perioda tematika ir bijusi aktuāla 19. un 20. gadsimtā Latvijā! (2 punkti)

- _____
- _____

3. No piedāvātajiem jēdzieniem izvēlies četrus avotos A, B, C, D, E, F, G, H, I atspoguļoto vēstures periodu raksturojošus jēdzienus un izskaidro tos! (8 punkti)

hronika, reformācija, absolūtisms, latgaļi, krusta kari, pilskalns, apgaismība, arheoloģija, bruņinieku ordenis, humānisms, merkantilisms

Jēdziens	Skaidrojums

Aizpilda vērtētājs:
Vērtētāja kods:

_____

1. _____

2. _____

3. _____

4. Iepazīsties ar informācijas avotiem C, J! Uzraksti, kādi vēstures avoti tie ir! (2 punkti)

C _____

J _____

4. _____

5. Analizē informācijas avotu I un izpildi prasīto! (5 punkti)**5.1.** No kartē minētajām etniskajām grupām izvēlies un uzraksti divas, kas piederīgas baltu grupai! (2 punkti)

- _____
- _____

5.1. _____

5.2. No kartē minētajām etniskajām grupām izvēlies un uzraksti divas, kas piederīgas somugru grupai! (2 punkti)

- _____
- _____

5.2. _____

5.3. _____

5.3. No kartē minētajām etniskajām grupām izvēlies un uzraksti vienu, kas piederīga slāvu grupai! (1 punkts)

- _____

Kopā par
5. uzd.:
_____**6. Izmantojot avotu J, uzraksti četrus nodarbošanās veidus, ko piekopa vēlā dzelzs laikmeta iedzīvotāji Latvijas teritorijā! (4 punkti)**

- _____
- _____
- _____
- _____

6. _____

7. Salīdzini vēsturnieku paustos viedokļus un izpildi prasīto! (13 punkti)**7.1.** Uzraksti, kādos jautājumos vēsturnieku A. Švābes, E. Tarvela, A. Šnē viedokļi atšķiras! (2 punkti)

- _____
- _____

7.1. _____

7.2. Uzraksti vēsturnieka A. Švābes (avots F) viedokli! (2 punkti)_____
_____
_____

7.2. _____

Uzmanību! 7. uzdevuma turpinājums nākamajā lappusē.

7. uzdevuma turpinājums

7.3. Atrodi divos vēstures avotos informāciju, kas apstiprina A. Švābes viedokli! (4 punkti)

Avots	Informācija

7.3. _____

7.4. Uzraksti vēsturnieku E. Tarvela (avots G) un A. Šnē (avots H) viedokli! (1 punkts)

7.4. _____

7.5. Atrodi divos vēstures avotos informāciju, kas apstiprina E. Tarvela un A. Šnē viedokli! (4 punkti)

Avots	Informācija

7.5. _____

Kopā par
7. uzd.:
_____

8. Uzraksti divus argumentus, vai, tavuprāt, 12. gs. eksistēja „Senlatvija”! (2 punkti)

- _____
_____
- _____
_____

8. _____

9. Analizē informācijas avotus K un L un izpildi prasīto! (11 punkti)**9.1.** Politiskais režīms, kurā tapuši informācijas avoti. (1 punkts)

9.1. _____

9.2. Atrodi informācijas avotos trīs simbolus un izskaidro, ar kādu nozīmi tos izmantoja politiskais režīms! (6 punkti)

Simbols	Skaidrojums

9.2. _____

9.3. Atrodi un izskaidro divas kļūdas, ko, tavuprāt, pieļāvuši attēlu autori! (4 punkti)

- _____
_____
- _____
_____

9.3. _____

Kopā par
9. uzd.:
_____**10. Uzraksti vienu kultūrfaktu (literāru darbu, izrādi, filmu, vēstures pieminekli u. c.), kas veltīts aplūkotajam Latvijas vēstures periodam!****Uzraksti, kā šis kultūrfakts papildina zināšanas par Latviju 10.–13. gs.! (2 punkti)**

Kultūrfakts _____
_____
_____
_____

10. _____

Kopā par
2. daļu:
_____

Rūpīgi iepazīsties ar uzdevumiem skolēna darba lapā un informācijas avotiem tekstu lapā! Izpildi prasīto! Ja nepieciešams, vari veikt atzīmes tekstu lapā, bet atbildes raksti darba lapā!

Avots A

Mūsdienu vēsturnieka V. Klišana viedoklis, 2015. g.

12. un 13. gadsimts – laiks, ko 20. gs. divdesmitajos gados nodēvēja romantiskā vārdā – „Senlatvija”, kā arī krusta kari, kas to iznīcināja, – Latvijas vēsturē ieņēma īpašu vietu. Šajā laikā radikāli mainījās mūsu zemes vēsturiskās attīstības virziens, jo ienācēji no vācu zemēm tai uzspieda Rietumeiropas vektoru. Taču ne mazāk svarīga loma šī perioda atainojumam bijusi 19. un 20. gadsimta latviešu vēsturiskajā apziņā – bija aizraujoši uzzināt, kā senie „latvieši” (baltu tautas, kas apdzīvoja Daugavas, Gaujas, Lielupes, Ventas upju baseinus, kā arī Rīgas jūras līča piekrastē, Daugavas un Gaujas lejastecē mītošie somugri) dzīvojuši pirms vāciešu atnākšanas – laikā, kad viņi „bijuši kungi paši savā zemē”.

Jaunā Latvijas valsts 20. gadsimta 20.–30. gados tālajā „Senlatvijas” vēsturē meklēja savu vēsturisko pamatojumu un valstiskuma saknes. „Senlatviešu” temats rosināja ne tikai vēstures pētnieku un politiķu, bet arī literātu iztēli – „Senlatvijā” notiek gan vairāku Raiņa lugu darbība, gan risinās mūsdienās sarakstīto romānu sižeti. „Senlatvijas” tēla veidošanā piedalījušies arī gleznotāji un citi vizuālās mākslas meistari. Vienlaikus nākas atzīt, ka mūsu rīcībā ir diezgan ierobežots rakstīto avotu klāsts par 12. un 13. gadsimta vēsturi. Skopā informācija ļāvusi vēsturniekiem izvirzīt vispretrunīgākās hipotēzes par šo vēstures periodu.

Avots B

Indriķa hronika stāsta par līvu un latgaļu rīcību 1212. g., sarakstīta ap 1228. g.

Tad Sateseles līvi sapulcējās savā pilī un aicināja lielvārdiešus, saliešus, turaidiešus un visus līvus un letus (latgaļus) noturēt apspriedi. Un tie visi bija vienisprātis ar viņiem un sāka nocietināt visas savas pilis, lai tūdaļ pēc ražas novākšanas patvertos tajās (karā pret vāciešiem).

Indriķa hronika, 1993.

Avots C

Indriķis (kā aculiecinieks) stāsta par krustnešu uzbrukumu latgaļu Jersikas pilij 1209. g.

Todien viss (vācu) karaspēks palika (Jersikas) pilsētā un savāca daudz kara laupījuma, sagrābdams visos pilsētas nostūros drēbes, sudrabu, purpuru un daudz lopu, bet baznīcās – zvanus, svētbildes un citus piederumus, naudu un daudz mantu [...]. Otrā dienā, kad viss bija izlaupīts, viņi (krustneši) sagatavojās atceļam un pielika pilsētai uguni. Un, kad karalis (*rex*) Visvaldis no Daugavas otra krasta ieraudzīja ugunsgrēku, viņš smagi nopūtās un sāka vaimanāt un kliegt, un teica: „Ai, Jersika, mīļotā pilsēta! Ai, manu tēvu mantojums! Ai, negaidītā manas tautas bojāeja! Vai man! ka piedzimu, lai skatītu savu pilsētu liesmās, lai skatītu savas tautas izdeldēšanu!”

Indriķa hronika, 1993.

Avots D

Atskaņu hronika par zemgaļu padošanos ordenim 1250. g., sarakstīta ap 1297. g.

Tad, apspriedušies kopīgi,
zemgaļi nu mudīgi
pie mestra sūtņus sūtīja
un šādu mieru solīja:
tie ordeņa brāļiem meslus maksāšot,
ar viņiem mierā dzīvošot.

Avots E

Atskaņu hronika par zemgaļu sacelšanos pret ordeni 1279. g.

Tad Namejs nu ar vīriem brašiem
šurp atjāja ar zirgiem knašiem.
Cik daudz bij viņam kareivju,
to pasacīt jums nevaru.
Viņš tērvetiešu valdnieks bija.
Viņš savus vīrus savīkšīja,
viņš gribēja (ordeņa) brāļiem pakaļ dzīties
un steidza ceļam sataisīties.
Vislabākos viņš izraudzīja
no ļaudīm, Dobelē (Zemgalē) kas bija.

Atskaņu hronika, 1998.

Avots F**Vēsturnieks Arveds Švābe par Senlatviju, 1939. g.**

Lai pierādītu, ka kādā vietā bijusi valsts, jākonstatē tikai trīs elementi: teritorija, iedzīvotāji un valsts vara. Ka latviešiem 12. gadsimtenī ir bijušas robežām nodalītas atsevišķi politiski organizētas teritorijas, to neviens nevar apstrīdēt. Nevar apstrīdēt arī to, ka šais teritorijās dzīvojuši latvieši. Par šo jautājumu nevar būt ne mazāko šaubu, jo daudzi avoti runā par Jersikas pili, pilsētu un karaļvalsti. Latviešu politiskā terminoloģija jau bijusi izkopta pirms vācu ienākšanas. No tā varam spriest, ka arī Jersikas valstī bijusi sava politiskā organizācija ar valdnieku, ko latvieši sauc par lielkungu, krievi par kņazu un tā laika latīņu (valodā rakstošie) autori par *rex*. Pie valsts organizācijas pieder tiesas, karaspēks, nodokļi, muitas, baznīcas. Visas šīs lietas Jersikā pastāvējušas jau pirms vācu ienākšanas, jo, piemēram, muitas vārds nav nācis no vācu valodas. Ir ziņas vecos dokumentos, ka Jersikas karalis ņēmis nodokļus ne vien no saviem pavalstniekiem, bet pat no veselām valstīm. Tā tad Jersikā bijusi noorganizēta vesela nodokļu sistēma. Indriķa kronika min arī to, ka Visvaldim bijis savs karaspēks.

Daugavas Vēstnesis, 1939.

Avots G**Vēsturnieks Enns Tarvels par Indriķa hronikas valodu, 1983. g.**

Hroniku autori piedēvēja vietējo tautu vadoņiem tādus apzīmējumus un izteicienus, kādi bija raksturīgi tā laika Rietumeiropas feodāļiem. Latgalis Visvaldis, zemgalis Namejs, kursis Lameikins saukti par „karaļiem” (*rex*), zemgalis Viestarts par „karavadoni” (*dux, princeps*). [...] Vienu reizi Indriķis nosauc zemgali Viestartu par *major natu* – „augstdzimušo”. Domājams, ka Indriķis šo apzīmējumu būs aizguvis no Bībeles. Klasiskajā latīņu valodā (Cicerons u. c.) tā vienkārši tika apzīmēts vecs cilvēks, tāpat kā ar vārdu *senior*. Tāpēc *major natu* var tulkot kā „vecākais”, neizdarot nekādus secinājumus par mantojamu varu. [...] Nav neviena pierādījuma, kas apliecinātu, ka aristokrātija būtu sagrābusi savās rokās zemes īpašumus [...]. Vecāko kā vadoņu likumīgā vara bija koleģiāla, un tikai kara gadījumos varēja izvirzīties viens vadonis¹. Vadoņu varu ierobežoja tautas sapulce, kurā, domājams, piedalījās visi brīvie iedzīvotāji. Šādu iekārtu, kas raksturīga pirmatnējās kopienas pēdējai fāzei, Eiropas tautu attīstībā dēvē par militāro demokrātiju.

E. Tarvel. Gesellschaftsstruktur in Estland zu Beginn des 13. Jahrhunderts, 1983.

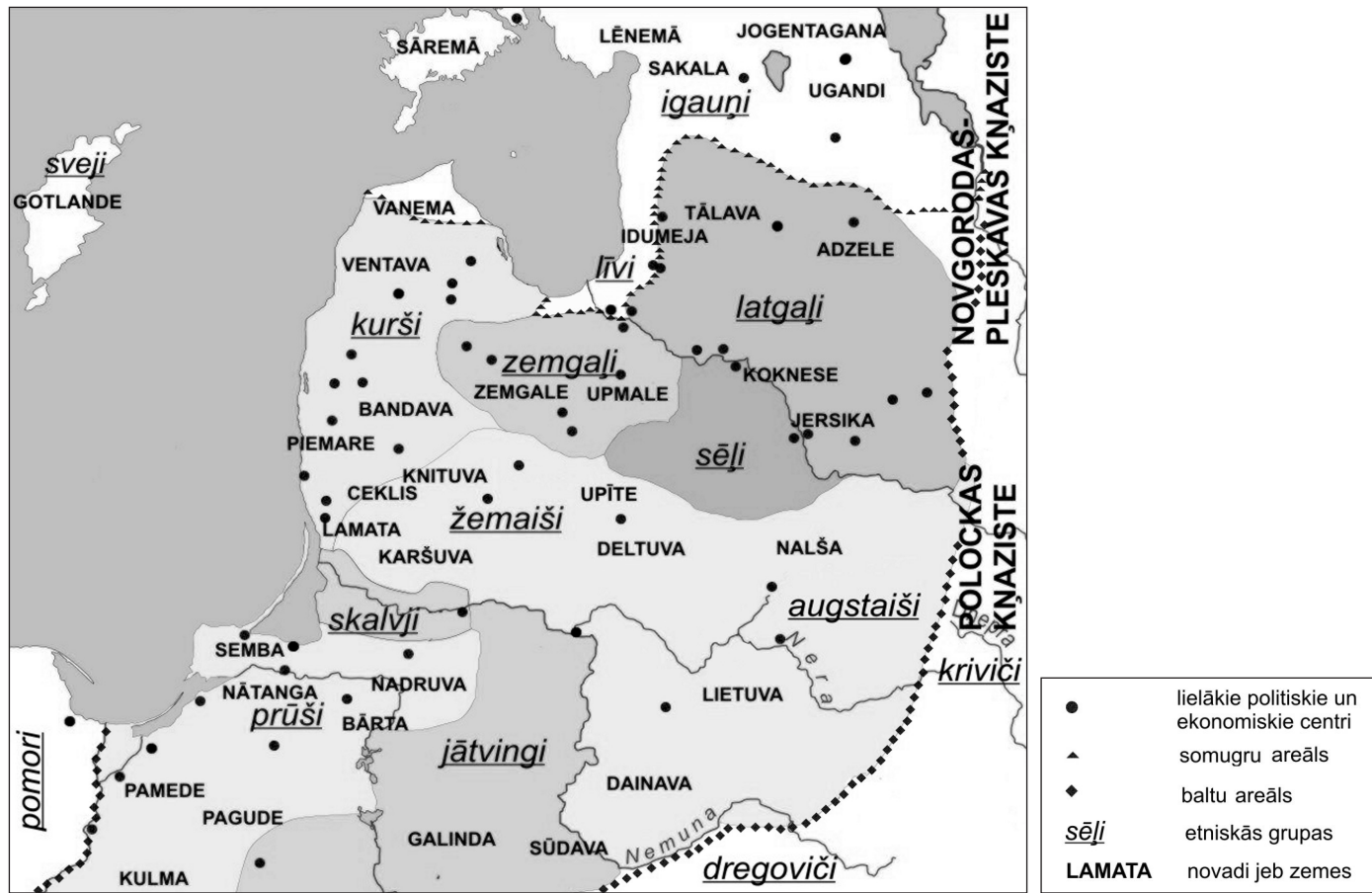
Avots H**Vēsturnieka un arheologa Andra Šnē viedoklis, 2014. g.**

Latgaļu, kuršu u. c. arheoloģiskais materiāls neveido pat nojausmu, ka šeit (Latvijā) varēja būt bijusi kāda valstiska struktūra. Apbedījumi liecina, ka sabiedrība bijusi diezgan viendabīga. Lai gan arheoloģija ļauj secināt, ka turības ziņā bijušas dažādas ļaužu grupas, apbedījumi neuzrāda politiskās varas simboliku – ja būtu bijusi valsts, valdnieku un tautas apbedījumiem būtu bijis jāatšķiras ne tikai ar kapa piedevām, bet arī ar iekārtojumu. Arheoloģiskais materiāls ļauj runāt nevis par valstīm un valdniekiem, kas balstījās uz likumiem, varas mantošanu, amatpersonām, karapēku u. c., bet par t. s. vadonības sabiedrību. Vadonis nav karalis, lai cik ietekmīgs arī būtu, viņš vienmēr palika tikai viens no daudziem citiem sev līdzīgiem.

No Latvijas Radio1 cikla „Reiz latvietis...”

¹Kolektīva lēmumu pieņemšana (tautas sapulces) raksturīga primitīvai sabiedrībai, kas vēl nepazīst valsts varas institūtus. Turpretī agrīnās valstīs politiskus lēmumus parasti pieņem valdnieks (*eksāmena veidotāju skaidrojums*).

Avots I
Austrumbaltija 12. gadsimta beigās

Avots J
Latvijas teritorijā atrastās vēlā dzelzs laikmeta (800.–1200.) senlietas

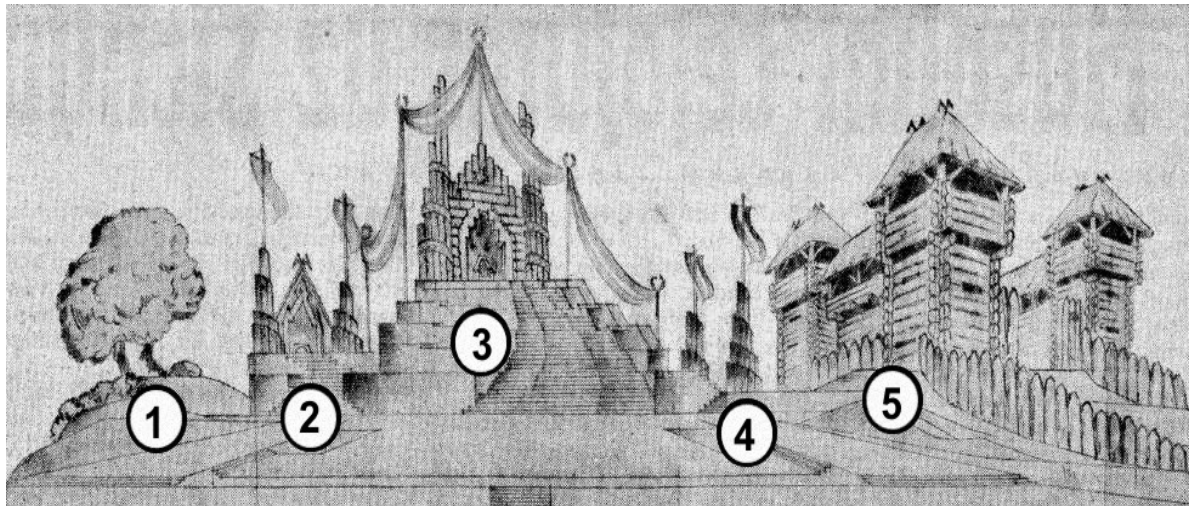

1 – kalēja darbarīki; 2 – garsmens izkaptis; 3 – zobeni; 4 – svariņi; 5 – sirpis; 6 – plasmens cirvi; 7 – dzirkles, ģieni un vērjamā vārpsta

Avots K

Pļaujas svētku uzveduma „Zemgales atmoda” estrādes iekārtojuma mets, Jelgava, 1938. g.

- 1 – svētozols
- 2 – lietuviešu kunigaiša (valdnieka) sēdeklis
- 3 – Zemgales karaļa Nameja tronis
- 4 – Latvijas Republikas karogi
- 5 – Tērvetes pils

Avots L

Ilustrācija pie Kārļa Ulmaņa runas laikrakstā „Daugavas Vēstnesis”, 1940. gada maijā.

**EKSĀMENS LATVIJAS UN PASAULES
VĒSTURĒ
12. KLASEI
2016
SKOLĒNA DARBA LAPA
3. daļa**

KODS

										-				V	E	S
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Izvēlies vienu no tematiem un izpildi prasīto! (24 punkti)

Atzīmē ar X tematu, kuru izvēlēties!

- Analizē Livonijas kara sekas Latvijas teritorijā (16., 17. gs.)!
- Analizē, kā Lielā franču revolūcija ietekmēja Eiropas tālāko attīstību!
- Analizē latviešu strēlnieku lomu Pirmā pasaules kara laikā!
- Analizē pilsonisko brīvību un cilvēktiesību stāvokli Padomju Latvijā!

1. Uzraksti trīs jēdzienus, kas saistīti ar izvēlēto tematu, un izskaidro tos! (6 punkti)

Jēdziens	Jēdziena skaidrojums

2. Uzraksti četrus ar tematu saistītus vēstures faktus (vēstures notikumus), personības! Vienam no uzrakstītajiem vēstures faktiem uzraksti vienu tā cēloni un sekas! (6 punkti)

Fakti, personības:

- _____
- _____
- _____
- _____

Fakts:	
Cēlonis:	Sekas:

